In AUTHENT. de non alien. §. quia vero cognovimus. col. 2. tit. 1. seu Nov. 7. c. 11. & in auth. de alien. & emph. §. & quoniam, col. 9. tit. 3. seu Nov. 120. c. 7.

MUlto [1] magis prohibetur ipsius Monasterii alienatio, quæ redeat in antiquum statum, & secularem usum.

IB AUTHENT. de alien. & emph. §. si vero non sint. versi. œconomis. col. 9. tit. 3. seu Nov. 120. c. 5.

QUibuscunque [2] modis hoc jus alis permittitur: interdicitur certis personis, res hujusmodi accipere, ut Oeconomo, ejusque cognatis: aliosque bona eorum & Oeconomorum, & ordinatorum, quibus conjuncti sunt, post mortem eorum pervenient ad Ecclesiam, de qua rem accipiunt.

In AUTHENT. de non alien. aut permut. §. quia vero Leonis. col. 2. tit. 1. seu Nov. 7. c. 5. & col. 9. tit. 3. de alien. & emph. §. Si vero præter hæc. seu Nov. 120. c. 11.

QUi res jam dictas non [3] gratuito alienationis titulo citra [4] formam legis [5] accepit; rem quidem cum omni incremento medii temporis restituat: ejus autem quod dedit, nullam actionem contra venerabilem locum [6], sed adversus eum [7], qui alienavit, habet. ¶ Donatarius [8] autem & rem cum omni causa, & fructum restituat, & aliud tantundem. ¶ Creditor quoque, restituta re pignorata, crediti actionem contra solum pignoris datorem habeat. ¶ Emphyteusis acceptor, & ab ea cadat: nec quod dedit repetat: immo statim solvat, quod soluturus esset uno quoque anno, si jure contraxisset: sed melius dicitur; omnimodo denegandas esse actiones hujusmodi acceptori.

In AUTHENT. de alien. & emph. §. si vero quædam sunt col. 9. tit. 3. seu Nov. 120. c. 1.

SI quæ ruinas habent memoratæ divinæ domus, quas reædificare non valent, & hæ in emphyteusim dentur perpetuam: emphyteuta usuro materia habitationis deposita domus [9], ut pensio diminuatur, in tertiam partem ab ea, quæ stantibus adhuc ædificiis colligebatur, aut primitus eo reædificante ex adjectis illi per æstimationem pensionibus, medietas detur religiosæ domui: nam priore casu ab initio emphyteusis præstanda est pensio.

In AUTHENT. de non alien. §. quia vero Leonis. col. 1. tit. 2. seu Nov. 7. c. 5. & in auth. de alien. & emph. §. & hoc quidem. ver. licentiam col. 9. tit. 3. seu Nov. 120. c. 6.

PErpetua quoque emphyteusis in his permittitur rebus, si res in eorum geratur præsentia, quibus hoc adsignatur lege [10]: jurantibus his quorum interest, ex eo contractu nihil ad læsionem divinæ domus effici: solito reditu ipsius rei, qui fuit cum [11] divino juri dedicaretur, non minuendo nisi in sextam partem: aut, si [12] ob cladem deminuta fuerit, tunc pro constante nunc pensione in emphyteusim detur. ¶ Quod si res pretiosa [13] quidem est, parum tamen, aut nihil præstat pensionum, res subtiliter æstimanda est, ut ex hac pensio justa constituatur. Ea tamen sola dentur in emphyteusim, quæ ad hoc congrua videntur Oeconomo & aliis gubernatoribus.

In AUTHENT. de non alien. & permutan. §. Sinimus igitur col. 2. const. 1. seu Novell. 7. c. 2.

SEd & permutare [14] Principi [15] licet pro re majori, meliori, vel æquali, si Respublica hoc exposcit [16], & pragmatica forma super hoc præcedente.

In AUTHENT. constitutio quæ ex adscriptitio. §. quia igitur. col. 5. tit. 9. al. 7. seu Nov. 54. c. 2.

ITem sibi invicem recte permutant [17] cum utriusque indemnitate, eorum scil. consensu interveniente, qui [18] supra referuntur.

In AUTHENT. de alien. & emph. §. Si vero quis de prædictis. col. 9. tit. 3. seu Nov. 120. c. 7.

ITem prædium propter onus [19] fiscale inutile alienatur, gestis (ut supra) conficiendis, eodem juramento præstito, id est, quod alia de causa non alienatur, nisi ut immunitas ejusdem venerandæ domus servetur.

Non solvens canonem per biennium vel rem deteriorem faciens, privatur emphyteusi.

In AUTHENT. de alien. & emphyt. §. Si vero quis aut locator col. 9. tit. 3. seu Nov. 120. c. 8. & de non alien. §. scire col. 2. tit. 1. seu Nov. 7. c. 3. §. 2. & 120. c. 8.

QUi [20] rem hujusmodi conductam vel in emphyteusim acceptam fecerit deteriorem, aut emphyteuticum canonem per biennium [21] non solverit [22], hac lege repelli [23] potest [24]: ut tamen solvat totius temporis pensionem, & id, in quo rem læsit, resarciat: non [25] repetiturus, si quid impendit nomine melioationis.

In AUTHENT. de alien. & emph. §. Si vero aliquis voluerit col. 9. tit. 3. seu Novell. 120. c. 2.

HÆc usus præstatio locum habet in omni domo religiosa, quo finito, res utraque pleno [26] jure perveniat in domum jam dictam: nec tributis quidem gravata majoribus sit ea res quæ datur invicem, & ejusdem reditus sit.

Si quis donaverit oratorii seu xenodochii aut nosocomii, aut ptochii construendi causa.

15. [27] Imp. ZENO.

SI [28] quis donaverit aliquam rem mobilem vel [29] immobilem vel se moventem [30], aut jus [aliquod] personæ Martyris aut Prophetæ, aut Angeli, tanquam ipsi postea oratorium ædificaturus: & donationem insinuaverit [31], apud quos necesse est, cogitur opus, quamvis [32] nondum inchoatum fuerit, perficere per se vel per heredes, & perfecto operi dare ea, quæ donatione continentur. Idem & in Xenodochiis, & Nosocomiis & Ptochiis obtinet, licentia danda Episcopis & œconomis convenire ipsos. His vero adimpletis, administratio secundum ea quæ his, qui liberalitatem exercuerunt, visa fuerunt, & secundum præscriptos fines fiat.

Rescissio eorum quæ tempore tyrannidis fuerant innovata.

16. Impp. LEO & ANTHEMIUS AA. Sebastiano [33] PP.

DEcernimus, ut antiquatis ac infirmatis funditus his, quæ contra ipsum orthodoxæ religionis Deum quodammodo [34] facta sunt, in integrum restituantur [35] universa, & ad suum ordinem revocentur, quæ ante professionem [36] nostræ mansuetudinis de orthodoxæ religionis fide, & sanctissimarum Ecclesiarum & martyriorum statu firmiter obtinebant [37]: his, quæ contra hæc tempore [38] Tyrannidis [39] innovata sunt, tam contra venerabiles ecclesias, quarum sacerdotium gerit beatissimus ac religiosissimus Episcopus Patriarcha nostræ pietatis pater Acacius [40], quam contra cæteras, quæ per diversas [41] provincias collocatæ sunt, necnon & reverendissimos earum antistites, seu de jure sacerdotalium creationum, seu de expulsione cujusquam [42] Episcopi a quolibet his temporibus facta, seu de prærogativa in Episcoporum concilio, vel extra concilium ante alios residendi, vel de privilegio Metropolitano vel Patriarchico [43] sub iisdem impiis temporibus, penitus antiquandis: ut cassatis [44], & rescissis, quæ per hujusmodi sceleratas jussiones aut pragmaticas sanctiones aut constitutiones impias sive formas subsecuta sunt, quæ a divæ recordationis retro principibus ante nostrum imperium, & deinceps a nostra mansuetudine indulta vel constituta sunt, super [45] sanctis ecclesiis sine acceptatione non est *l. 8. §. 3. D. de bon. lib.* & in illo loco Terentii, *Dos Pamphile est decem talenta.* Pamph. *Accipio.* Nisi dixisset, *Accipio*, dos non esset, inquit Donatus. Debet igitur donatarius scire rem sibi donatam. Et hoc est, quod Græci dicunt donationem κατωφερῆς factam non valere: exceptotamen casu hujusce legis, quo donatio facta (insinuata tamen) valet κατὰ ἀναφορὰν ex publicatione, vide Cujacium *d. loco.* 33 Vide quæ scripsi ad *l. 9. J. de inofficiosis.* 34 Id est, quocunque modo: vel dic, in Deum factum videri, quod in ipsis Ecclesiam factum est. 35 Ad intellectum b. l. vide Cujac. *lib. 3. observ.* 19. Et causam, seu historiam, cur hæc lex fuerit lata, vide Baron. *tom. 6. Annal. ad annum Christi 472. fol.* 225. Guidon. Panciroll. *var. lect. lib. 2. cap.* 165. Ant. 36 Protectionem: & recte: intelligit autem suum profugium in Iaurium metu Basilisci. 37 *l. 22. J. de Episcopis & clericis.*

38 Tyrannidis tempore acta adversus Ecclesias antiquantur. *Goth.* Vid. Panormitan. *consil.* 61. Ant. De tyrannis hoc notatu dignum fab. Gallieno & Valeriano tritania tyrannos imperium Romanum debenoitatis, & hinc inde discerpisse, Valeriano ipso bellis Perficis occupato: Gallieno ejus filio abdomini & ventri ita nato, ut dies ac noctes vino & stupris orbem terrarum perderet, ut vel mulieres eo me ius imperarent. Trebell. Pollio *in Gallien. &* 30. *tyrannis.* Aliis etiam temporibus, sui, hoc est, alii quoque tyranni fuere: de quibus v. 2. Evagr. 7. c 16.

39 *l. 6. §. eod.* Leo intelligit *Basiliscum*, qui iere biennio Orientis imperium tenuit, & in eo Chalcedonense concilium ac Leonis tomum condemnavit, missis ad universos Episcopos litteris, quas κυκλικὰς ἐγκυκλίους, Evagrius & Nicephorus vocant: Acacio Patriarchæ Constantinopolitano multas fubditas provincias ademit, parumque abfuit, quin ipsum expelleret. Suidas in voce βασιλίσκος. quemadmodum multos etiam Epscopos ex variis urbibus expulit: fed opera Hanatii, de quo v. *ad l. 14. §. eod.* Basilisco expulso Zeno imperium recepit, v. Nicephorum Evagrium scholasticum 2. c. 3. *& seq.* Theodorum anagnostem *lib. 2.* Zonaram *in Basilisco*, Procopium, Iordanem, qui hanc legem constituit, quia infirmantur acta Basilisci. De eadem tyrannide Basilisci, adde *l. ult. J. de incestis.* De tyrannide Odenati, v. *l. 4. C. de ingen. manumiss.* Trebell. Poll. *in Odenato & Zenobia.* Avidii & Castii *l. 7. J. ad l. Iul. majest.* Licinii *l. 1. C. Theod. de infirmandis his, quæ sub tyrannis.* Maximi *l. 7. C. Theod. d. tit.* Herculiani *l. 13. C. Theod. ib.* de Titia adde *pragmaticam Iustinianei. nis.* his adde Bartoli tractatum de tyrannis: & Baldum hic explicantem, qui fint tyranni, v. Cujac. 3. *obf.* 19. 40 Patriarcha Constantinopolitanus, de quo superius dixi. 41 Epistolas, ἐγκυκλίους intelligit, de quibus dixi 3. Exequiæ sine sumptu & gratis fieri debent. vide *Nov.* 59. *c.* 6. *cau.* 13. *q.* 2. *can. questa est.* 12. *can. postquam.* 13. *& sequent.* vide Tertull. *c.* 13. *Apologet.* 31 De quibus vide *l. 8. J. de operibus publicis.* 32 *Blacherna* novum palatium Constantinopolitanum, unde Blachernensis portus, Blachernense templum, Cedrenus *in Michaele Balbo.* Blachernense suburbium. *Nov.* 159. male apud Willelm. Tyrium 1. *de bello sacro* 7. Blasquerna. 33 Is locus hodie *Pera* appellatur. vide *Nov.* 59. *c.* 5. 34 Quid, si liberatio fiat fortis, monustratum? Quid, si remuneratio juris quæsiti, non quærendi? idem dicendum. At non idem in donatione facta ob præmium emancipationis & meritum specialiter expressum, & confessione judicialiter facta coram judice insinuationis. Quid, si donator renuntiavit insinuationi, vel juravit ratum habiturum donationem, non insinuatam? Hoc non proderit donatori, nam qui ita jurat vel renuntiat, donat. 35 Ut est redemptio captivorum, *l. 36. J. de donat.* Porro de privilegiis piæ causæ vide *his* Bart. & Bald. Socinum *reg.* 310. *ubi enumerat* 62. *privilegia piæ causæ.* Tiraquellum *in tract. pia causa, ubi plura, hoc est,* 167. *privilegia enumerat*: Grallum *lib. sent. §. testamentum, quæst.* 17. 18. 19. 36 Id est, insinuatæ. 37 Donatio ecclesiæ, vel pauperibus usque ad 500. aureos facta, valet: etiamsi non insinuata sit. Jam fingamus ita donatum: centum ex fundo A. ducenta ex fundo B. trecenta ex fundo C. dono. Hujusmodi donatio estne insinuanda? Si conjunctas summas inspexeris, erit, ut vult Bartolus & Baldus, insinuanda: sin

& martyriis, & religiosis episcopis & clericis aut monachis, inviolata serventur. ¶ Sacrosanctam quoque hujus religiosissimæ civitatis ecclesiam, & matrem nostræ pietatis, & Christianorum orthodoxæ religionis omnium, & ejusdem Regiæ Urbis sanctissimam sedem, privilegia & honores omnes super episcoporum creationibus, & jure ante [1] alios residendi, & cætera omnia, quæ ante nostrum imperium, vel nobis imperantibus habuisse dignoscitur, habere in perpetuum firmiter Regiæ Urbis intuitu judicamus, & sancimus. Datum 16. Kalend. Jan. ARMATIO V. C. [2] COSS. 476.

De alienatione, oppignoratione & emphyt. rerum ecclesiæ.

17. [3] Imp. ANASTASIUS.

PRivilegia magnæ Ecclesiæ Constantinopoleos [4], & sub ipsa administratarum & sustentatarum venerabilium domorum custodiuntur. §. 1. Aliæ autem Ecclesiæ & monasteria & ptochia & xenodochia & orphanotrophia ejusdem civitatis & confiniorum ejus, & quæ sub ordinatione Episcopi ejusdem sunt, quique ab eo ordinantur Metropolitæ, aut qui ab illis, immobile quid aut civiles [5] panes ne alienanto, nisi utilis sit venditio aut hypotheca, aut permutatio, aut perpetua emphyteusis. Hoc est, quando pretium ejus, quod venditur [6], aut mutuum, quod sub hypotheca sumitur, profuturum sit ad liberationem debiti ex successione contracti; aut ad usus alios necessarios loco venerabili impendentes, aut ad aliam magis necessariam rem redimendam [7], aut ad imminentem venerabilis domus restaurationem: & si permutationem [8] faciant, eam faciant cum [9] re magis necessaria, & reditum non minorem eo, quod datur, habente, & emphyteusim [10] quoque [faciant] absque reditus diminutione, aut de re, seu possessione minus idonea [seu fœnea [11]:] nam quæ ob sterilitatem damnosa sunt, donari [12] & concedi possunt. §. 2. Id vero, quod gestum erit, non aliter valeat, nisi una ex supradictis causis in actis manifestetur, Byzantii quidem apud Magistrum [13] census [14]: in provinciis autem apud defensores [15] (civitatum) propositis sanctis scripturis [16]: & pro Ecclesiis quidem præsentibus Oeconomis [17], & qui in his morantur, clericis: pro [18] monasteriis autem, præsentia requiritur Abbatum, & cæterorum monachorum: pro ptochiis vero administratoris, & ministrorum, & pauperum: pro xenonibus autem, administratoris, & omnium, qui inveniuntur, ministrorum gubernationis: & similiter in orphanotrophiis observator [19]: ita ut obtineat, quod pluribus [20] placuerit, consentiente etiam episcopo locorum, in quibus consuetum est fieri. Non valente Magistro census, aut defensore se excusare, quominus suscipiant ac comprehendant venerabilem domum, in qua talis conficitur actio indemniter, & defendant ipsam: subjiciantur enim, ob prætergressionem, pœnæ auri librarum viginti. Et post hæc fiant instrumenta mentionem facientia causarum, & monumentorum confectionis, & appellationis [21] eorum, qui adfuerunt, & apud quem confecta sunt. §. 3. Si quid autem supradictorum prætermissum fuerit: tam fœnerator [22], quam emptor excidat ipsa re & credito, & pretio, qui vero in permutationem accepit, & id [23], quod dedit, & id quod cepit, amittat: qui vero in emphyteusin super [24] propriam vitam accepit, vel donationem, vel concessionem prohibitam; reddit quod accepit, & quantitatem alteram, quanti est id, quod datum est. §. 4. Locum autem habent prædicta, & in futuris Ecclesiasticis rebus, & in præteritis [25] aut præsentibus. §. 5. Existentibus autem rebus mobilibus extra [26] sacra vasa, & sufficientibus ad dictas causas, cesset necessariarum immobilium rerum, & panum [27], tam alienatio quam hypotheca.

De reditu ecclesiæ Constant. assignato, ut exequiæ gratis fiant.

18. [28] Imp. ANASTASIUS [29].

MAgna, &c. Constitutio adsignat magnæ ecclesiæ Constantinopoleos, septuaginta librarum auri reditum, eam ob causam, ut sciliicet exequiæ [30]

Avato. Alias, quæ tyrannidis tempore gesta sunt, tyrannide fublata, nullius funt momenti: unde dicendum videtur, civitatem bello captam, fi libertatem fuam recuperaverit, recuperare fua pritina jura, nomina & actiones ab ipso tyranno in alium tempore tyrannidis translatas: de quo vide Fabium *§. c.* 10. Mornac. *quæst.* 5. 1 Dixi de Patriarchio *§. eod.* 2 Adde & Basilisco, sed hic in fatis omittitur ut tyrannus, & quod ejus memoriam damnaverit, Zeno. Quod accidit etiam Patriarcho sub Arcadio & Honorio & Heracliano, sub Honorio, & Theodosio *l.* 13. *C. Theod. de pæn.* & Heracliano, sub *l. de pœnis*, vide Cujac. 3. *obs.* 19. & 16. *obs.* 14. 3 Interpretatio Conti: Hiius legis meminit *Nov.* 7. & specialem appellat, interpretatio Conti: tamen ad Ecclesiam Constantinopolitanam, non generalem. 4 V. *l.* 14. *§. eod. Novell.* 7. *in princ.* 5 Πολιτικὴν σιτηρεσίαν.

6 Res Ecclesiastica vendi aut pignorari juftis de causis, fed 7 Puta captivos *Nov.* 120. *c.* 9. 8 Res ecclesiæ permutari potest, si id Ecclesiæ utile sit. 9 Qui rem magis necessariam, aut reditus non minoris adquirit, non Ecclesiastica 10 Res Ecclesiastica in Emphyteusim dari potest. *Novell.* 7. *c.* 3. 11 Η φαυλοτέρα, ἄκαρπος ἔστιν, hinc fœnea possessio. ἀκαρπία κτήματος. vide *Nov.* 7. *c.* 2. 12 Res Ecclesiasticæ interdum donari possunt, vel saltem non alimi, *Nov.* 7. *c.* 12. 13 De *Magistro census*, vide *Nov. Leon.* 44.

14 Insinuationes fiebant apud Magistrum census. 15 Vide *J. de defensoribus civitatum.*

16 De hac consuetudine *alibi* dicam. 17 Nota de Oeconomo Abbate, & administratoribus prochii, & xenodochii, & orphanotrophii. 18 Abbatis & monachorum præsentia requiritur in alienatione, pignore, & emphyteusi rei jurisve ad monasterium pertinentis.

19 Orphanotrophii. 20 Pluribus quod placet, sequen ium. 21 Περιστατικῶν.

22 Creditor δανειστής. 23 Adde *l.* 2. *§.* 4. *ff. de administrat. tut.* 24 Nota de emphytheusi accepta ἐπὶ τῷ ἰδίῳ χρόνῳ. 25 Vide *l.* 7. *J. de legibus.* 26 Si res Ecclesiasticas vendi necesse est, inchoandum a mobilibus, exceptis vasis sacris, aut sacra supellectile. Nec igitur sacra vasa poterunt pignorari? Imo possunt apud Gallos, etiam a monacho, ignorante & invito Abbate. vide Paponem 1. *Arrest.* 1. *Arrest.* 8. 10. 27 Civilium scilicet. vide *in princ. §. eod.* 28 Interpretatio Contii. 29 *Novella* 59. 30 Exequiæ sine sumptu & gratis fieri debent. vide *Nov.* 59. *c.* 6. *cau.* 13. *q.* 2. *can. questa est.* 12. *can. postquam.* 13. *& sequent.* vide Tertull. *c.* 13. *Apologet.* 31 De quibus vide *l.* 8. *J. de operibus publicis.* 32 *Blacherna* novum palatium Constantinopolitanum, unde Blachernensis portus, Blachernense templum, Cedrenus *in Michaele Balbo.* Blachernense suburbium. *Nov.* 159. male apud Willelm. Tyrium 1. *de bello sacro* 7. Blasquerna. 33 Is locus hodie *Pera* appellatur. vide *Nov.* 59. *c.* 5. 34 Quid, si liberatio fiat fortis, monustratum? Quid, si remuneratio juris quæsiti, non quærendi? idem dicendum. At non idem in donatione facta ob præmium emancipationis & meritum specialiter expressum, & confessione judicialiter facta coram judice insinuationis. Quid, si donator renuntiavit insinuationi, vel juravit ratum habiturum donationem, non insinuatam? Hoc non proderit donatori, nam qui ita jurat vel renuntiat, donat. 35 Ut est redemptio captivorum, *l.* 36. *J. de donat.* Porro de privilegiis piæ causæ vide *his* Bart. & Bald. Socinum *reg.* 310. *ubi enumerat* 62. *privilegia piæ causæ.* Tiraquellum *in tract. pia causa, ubi plura, hoc est,* 167. *privilegia enumerat*: Grallum *lib. sent. §. testamentum, quæst.* 17. 18. 19. 36 Id est, insinuatæ. 37 Donatio ecclesiæ, vel pauperibus usque ad 500. aureos facta, valet: etiamsi non insinuata sit. Jam fingamus ita donatum: centum ex fundo A. ducenta ex fundo B. trecenta ex fundo C. dono. Hujusmodi donatio estne insinuanda? Si conjunctas summas inspexeris, erit, ut vult Bartolus & Baldus, insinuanda: sin

sine sumptu & gratis fiant in urbe Constantinopolitana, & usque ad nonos [31] muros, & Blachernas [32]. Nam Sycæ (seu Sycorum [33] transitus) pars sunt civitatis. Statuit contra delinquentes pœnam quinquaginta auri librarum.

De insinuatione donationis.

19. Imp. JUSTINIANUS A. MENNÆ PP.

¶ Lluid, quod ex veteribus legibus (licet obscure positis) a quibusdam attentatabatur, ut *donationes* [34] super piis [35] causis factæ, licet minus in actis intimatæ [36] essent, tamen valerent; certo & dilucido jure taxamus: ut in aliis quidem casibus jura vetera super intimandis donationibus intacta maneant. Si quis vero donationes usque [37] ad quingentos solidos in quibuscunque rebus fecerit, vel in [38] sanctam ecclesiam, vel in xenodochium, vel in nosocomium, vel in orphanotrophium, vel in prochotrophium, vel in gerontocomium [39], vel in brephotrophium, vel in ipsos pauperes, vel in quamcumque civitatem ipsæ donationes etiam citra [40] actorum confectiones convalescant [41], sin vero amplioris quantitatis donatio sit (excepta [42] scil. imperiali donatione) non [43] aliter valeat, nisi actis [44] intimata fuerit. Nulli danda licentia, quacunque alia causa, quasi pietatis jure subnixa, præter [45] eas, quas specialiter [46] exposuimus, introducenda, veterum scita super intimandis donationibus permutare. Dat. 528. 47. *Cont.*

De annona militari.

20. [48]

NEc [49] ex sacra forma vel Archiepiscopi [50] jussu annona militaris [51] ad oratoria, vel clericos, vel monasteria transferatur; quasi deficientibus numero corporibus.

Sequitur alia epitome a Contio in hunc codicem relata.

21. Imp. JUSTINIANUS A.

NEque [52] per sacras formas, neque per jussionem Magistratuum, licet transferre militares annonas ad pias domos, aut clericos.

De alienatione rei sacræ.

22. Idem A. DEMOSTHENI Præfecto Prætorio.

SAncimus [53] nemini licere, sacratissima [54] atque arcana vasa, vel vestes, cæteraque donaria, quæ ad divinam religionem necessaria sunt, (cum etiam *veteres leges* ea, quæ juris divini sunt, humanis nexibus non illigari sanxerint) vel ad venditionem, vel hypothecam, vel pignus trahere: sed ab his, qui hæc suscipere ausi fuerint, modis omnibus vindicari tam per [55] religiosissimos Episcopos, quam per Oeconomos, nec non & sacrorum [56] vasorum custodes: nulla eis actione relinquenda, vel super recipiendo pretio, vel fœnore exigendo, pro quo res pignoratæ sunt: sed omnibus hujusmodi actionibus resipendis, ad restitutionem eorum omnibus modis coarctari: Sin autem vel conflata sunt, vel fuerint, vel alio modo immutata vel dispersa: nihilominus vel ad ipsa corpora, vel [57] ad ipsa pretia eorum exactionem competere sive per in rem, sive per in factum actionem: cujus tenor in multis, & variis juris articulis sæpe est admissus: Excepta [58] videlicet causa captivitatis, [& famis] in locis his, in quibus hoc (quod abominamur) contigerit: Nam si necessitas fuerit in redemtione captivorum, tunc & venditionem præfatarum rerum divinarum, & hypothecam, & pignorationes fieri concedimus: quoniam non absurdum est, animas [59] hominum quibuscunque vasis, vel vestimentis præferri. Hoc obtinente non solum in futuris negotiis, sed etiam in judiciis pendentibus [60].

In AUTHENT. de alien. & emphyt. §. penult. in fin. col. 9. tit. 3. seu Novell. 120. cap. 10.

PRæterea si habeat Ecclesia superflua [61] vasa, cum debitrix sit, nec aliunde solvere possit, ne quid immobile alienetur, vel distrahatur: integra ea (gestis habitis coram

minus, non erit insinuanda ex Speculatoris sententia. Prior tamen sententia verior est: propter actus unitatem, & irraudis vitationem, v. Bald. *hic.* Goth. Adde Parif. *Consil.* 77. *vol.* 1. Oldrad. *cons.* 252. Anton. Merend. *controv. lib.* 1. *cap.* 14. *Anf.* 38 Piarum causarum gelicis. adde *l.* 36. *J. de donat.* 41 Nisi in fraudem alterius factæ: possunt enim revocari, utcunque sint insinuatæ. 42 Vide *l.* 34. *J. de donat.* vide *Novell.* 52. *c.* 2.

43 Donatio facta pauperibus non aliter valet, quam si facta sit præsenti alicui, qui donationem pauperum nomine tam habeat. vide Socinum *reg.* 107. 44 Judicis ordinarii, scil. cujus tamen decretum non est necessarium. vide *Nov.* 15. *c.* 3. 45 Adde & donationem actam pro redemptione captivorum, ut & eorum, qui in custodia publica sunt, quæ sub facta donatio etiam ultra 500. solidos, valet sine insinuatione, *l.* 36. *J. de donat.* 46 Jura specialia non debent extendi, nisi ad similia, in quibus aut par, aut major est ratio, *l.* 10. *§.* 6. *ff. de excusat.* (fallit hoc in odiosis, *l.* 2. *J. de patribus qui filios suos*) tunc enim non sit proprie extensio, sed inesse jure id dicitur. 47 Data videtur Justiniano A. 11. Cos. 48 *§.* 54. *Synopsis Basilic.* Cujacius legit ἀφεγγύτατον. 12. *obs.* 28. 51 Militaris annona ad oratoria, clericos, & monasteria non transferenda. 52 Interpretatio Contii. 53 Huc referenda est sanctissima Ambrosii sententia, *quæ officiorum libris continetur, relata in can.* 70. *aurum caus.* 12. *quæst.* 2. Aurum, inquit, habet Ecclesia, non ut servet, sed ut proeget & subveniat in necessitatibus. Quid opus est custodire, quod nihil adjuvat? & *post*. Nonne melius conflat facerdos pro alimonia pauperum, si aliqua fubsidia desunt, quam si fa: ilegus, contaminat & asportat hostis? & *post*; melius fuerat, ut vasa viventium servares, quam metallorum. Dices, *timui ne templo Dei ornatus deesset?* Aurum sacramenta non quærunt: neque auro placent, quæ auro non emuntur: ornatus sacrorum, redemptio est captivotum: & *post*, in his tribus generibus (alimenta pauperum, capitorum redemptionem, & mortuorum sepulturam intelligit) vafa Ecclesiæ etiam initiata (hoc est consecrata) continugere, conflare & vendere licet. Hæc sanctus Ambrosius. 54 *§.* 8. *Instit. de rerum divisi. l.* 1. *J. de sepulchro*, *Nov.* 7. *cap.* 8. 55 Episcopus potest pro rebus sacris sui Episcopatus agere. 56 Vasorum sacrorum custos κειμηλιοφύλαξ. *Nov.* 40. cui κειμήλια Ecclesiæ commitia, Theoph. §. 8. *Inst. de rerum divisi.* Locus ubi ea vasa custodita, κειμηλιοφυλακεῖον, κειμηλιοφυλακεῖον. *Nov.* 70. *c.* 4. *in fin. l.* 20. *§.* 1. *J. de agricolis, & censitis.* 57 Libellum obferva, *Peto rem, si extat: alias, si non extat, æstimationem.* 58 *D. §.* 8. *d. c.* 10. *Novell.* 65. *Nov.* 120. *cap.* 10. adde 12. *qu.* 2. *can. Augustino.* 2. *can. Apostolicos* 13. *can. & sacrorum* 14. *can. sacrorum* 15. *can. sient* 16. *& can.* 7. *Avium ecclesia habet, non ut servet, &c. Gloria episcopi est, pauperum inopes prædare, &c.* Ob eam causam Socrates 7. *c.* 21. narrat Accacium Amidæ episcopum conflasse vasa omnia aurea & argentea, hoc clericis dicto palam, ὅ θεὸς κεῖται οὐδὲν, ἀντὶ τοιούτων χρήσιμος ὢν ἡμῖν, ἀφ' ὧν πάντες, ἐπὶ τοῦ παρόντος κινδύνου. Cui simile est illud Alexandri Imperatoris, in sacris quid facit aurum? Persius *satyr.* 2. *in fin.* vide Cujacium *ad Novell.* 7. Exstat & aliud exemplum elegans de venditis vasis Ecclesiæ, ob famem publicam a Cyrillo Hierosolymorum episcopo, cujus meminit Sozomenus 5. *Trip.* 37. Tradit quoque Victor *lib.* 1. *de persecutione Vandalorum*, Carthaginensem episcopum, ut captivos a Vandalis & Mauris liberaret, vasa aurea, & argentea vendidisse. Ita Marius & Carbo adversus Syllam diffidentes aurea atque argentea templorum ornamenta conflarunt. 7. *Valer.* 6. 59 Animas hominum, vitam, fc. & corpora, vasis & vestimentis quibus vis præterire oportet. 60 V. *l.* 7. *J. de legib.*

61 Vasa superflua ecclesiæ distrahi possunt, *ut hic*, & *Novell.* 120. *cap.* 10. Liguea quædam

eo cujus est loci ordinatio) *vel aliis locis venerabilibus oblata dentur, vel constata cuilibet alii vendantur, quo magis debitum persolvatur. Qui autem acceperit hoc contra hanc observationem, eisdem pœnis subjaceat, quæ in rebus immobilibus sunt proditæ.*

De lucrativorum inscriptionibus.

23. Idem A. DEMOSTHENI Præfecto Prætorio.

SAncimus, res ad venerabiles Ecclesias, vel xenones, vel monasteria, vel Orphanotrophia, vel gerontocomia [1], vel ptochotrophia, vel nosocomia,] vel brephotrophia, vel denique ad aliud tale consortium descendentes ex qualicunque curiali [2] liberalitate, sive inter vivos, sive mortis causa, sive in ultimis voluntatibus habita, a lucrativorum [3] inscriptionibus [4] liberas immunesque esse: lege scilicet, quæ super hujusmodi inscriptionibus posita est, in aliis quidem personis suum robur obtinente: in parte autem Ecclesiastica vel aliarum domuum, quæ hujusmodi piis consortiis deputatæ sunt, vigorem suum, pietatis intuitu, mitigante. Cur enim non faciamus discrimen [5] inter res divinas & humanas? & quare non competens prærogativa cælesti favori conservetur? §. 1. Quam oportet non solum in casibus, quos futurum tempus creaverit, sed etiam in adhuc pendentibus & judiciali termino, vel amicabili compositione necdum [6] sopitis obtinere. §. 2. Recitata Septimo [7] miliario hujus inclytæ civitatis, in novo Consistorio Palatii Justiniani.

De tempore actionis locopio competentis, de actionibus ex Legatis, vel fideicommissis.

24. Idem A. JULIANO PP.

UT inter [8] divinum publicumque jus & privata commoda, competens discretio sit, sancimus: si quis aliquam reliquerit hereditatem, vel legatum, vel fideicommissum, vel donationis titulo aliquid dederit, vel vendiderit, sive sacrosanctis Ecclesis, sive venerabilibus xenonibus [9], vel ptochotrophiis, vel monasteriis masculorum, vel virginum, vel orphanotrophiis, vel brephotrophiis, vel gerontocomiis, necnon [10] juri civitatum, vel donatorum, vel venditorum, vel relictorum, eis sit longæva exactio [11], nulla temporum solita præscriptione coartanda. † Sed & si redemptionem captivorum quædam pecuniæ, vel res relictæ, vel legitimo modo donatæ sunt: & earum exactionem longissimam esse censemus. † Et nobis quidem cordi erat, nullis temporum metis hujusmodi actiones circumcludi: sed ne videamur in infinitum hanc extendere, longissimum [12] vitæ hominum tempus eligimus, & non aliter eam actionem finiri concedimus, nisi [13] centum [14] annorum curricula excesserint: tunc enim tantummodo hujuscemodi exactionem evanescere sinimus. † Sive itaque memoratis religiosissimis locis vel civitatibus hereditas, sive legatum vel fideicommissum fuerit relictum, sive donatio vel venditio processerit, in quibuscunque rebus mobilibus, vel immobilibus, vel se moventibus, sive pro redemptione captivorum quædam fuerint derelicta, vel donata: sit eorum pene perpetua vindicatio, & ad annos centum (secundum quod jam dictum est) extendatur: nulla alia exceptione temporis inhibenda, sive contra primas personas, sive contra heredes vel successores eorum moveatur.

§. 1. In his autem omnibus casibus, non solum personales actiones damus; sed etiam in [15] rem, & hypothecariam, secundum nostræ constitutionis tenorem, quæ legatariis & fideicommissariis hypothecariam donavit: & supradictis omnibus unum tantummodo terminum [16] humanæ vitæ [17] imponimus, id est, centum metas annorum. §. 2. Hæc autem omnia obtervari sancimus & in his casibus, qui vel postea fuerint [natí,] vel jam in judicium deducti sunt. D. D. N. JUSTINIANO. P. P. A. COSS. 528. Goth. 48.

De præscriptionibus in auth. de eccles. tit. §. pro temporalibus autem. col. 9. tit. 14. al. 6. feu Novel. 131. cap. 6.

QUas [18] *actiones alias decennalis, alias vicennalis, alias tricennalis præscriptio excludit: hæ, si loco religioso competant, quadraginta annis excludantur: usucapione triennii, vel quadriennii præscriptione in suo robore durantibus: sola* [19] *Romana ecclesia gaudente centum annorum spatio vel privilegio.*

De prærogativa ecclesiæ Constantinopol. 1. *De jure colonario.* 2. *De magistratu vel œconomo rem ecclesiasticam accipiente.* 3. *De rei ecclesiasticæ locatione vel emphyt.*

25. [20] Imp. JUSTINIANUS.

CONstantinopolitana [21] ecclesia omnium aliarum est caput [22]. §. 1. Iure colonario [23] facta concessio, irrita est in Ecclesiasticis, utpote neque jure cognita. §. 2. Si in actu magistratus Constantinopoleos, per se vel mediam personam a magna ecclesia immobile accepit: id, quod gestum erit, irritum erit & dabit Ecclesiæ æstimationem rei. Similiter & Oeconomus. Si vero & per alium modum persuaserit, aut coegerit pervenire ad se ecclesiasticam rem: & id, quod gestum fuerit, infirmum fit, & pro illo datum in personam ecclesiæ, restituitur ipsi: & præterea subjicitur pœnæ viginti auri librarum ipse, & ille qui rem dedit, & qui accepit ob eam rem, quod curavit fieri contractum, datum ipsi reddit duplum, & omnia adquirunturecclesiæ.

§. 3. Ultra [24] viginti annos res immobilis ecclesiæ ne locator. §. 4. Solis locupletibus licet, & oportet Ecclesiasticas res in emphyteusim dare propter restitutionem aspectus. Excedi autem non oportet vitam emphyteusim capientis, & [25] duorum deinceps ejus heredum: neque relevari amplius sexta parte servati canonis in tempore traditionis. Si autem lædatur res instante tempore, expellitur, & damnum fareit. Si vero negligenter versatus fuerit Oeconomus, aut minus idoneis in emphyteusim dederit, ipse agnoscat damnum.

De chartulariis, & œconomis.

26 [26].

CHartularii [27] ecclesiæ magnæ, neque per intermediam personam possunt accipere rem immobilem ipsius per conductionem, aut emphyteusim, aut alium modum. §. 1. Fiunt Chartularii, præeunte libello, & ferente subscriptionem tam Patriarchæ quam Oeconomi. §. 2. Et si quis ipsorum apparuerit surripuisse, aut transtuliste, aut alias inutilis esse, licet Patriarchæ, & Oeconomis eum expellere de catalogo. §. 3. Fiunt autem ad scrinium Orientis, chartularii, xv. ad Asianæ, XVI. ad Ponti, xv. ad [28] domesticorum, xv. ad Thraciæ, VIII. ad Antiochi, VI. ad Calopodii, VI. ad expensarum, x. ad legatorum, IX. §. 4. Et accipiunt ratione consuetudinum pro emphyteuticis quidem instrumentis, quinquagesimas [29]: pro conductionalibus vero, & cæteris contractibus, centesimam. §. 5. Si vero supra [30] præfatum numerum chartularius fiat, ejicitur, & dat ecclesiæ xv. libras: & qui fecit illum, xx. §. 6. Cum inquisitione diligenti œconomi discutiuntor, sententia Patriarchæ, factam impensam ab emphyteutis, & conductoribus, & administratoribus, unoquoque ex Oeconomis inquirente in sibi commissa administratione: reliquarum vero rationem inquirent ex jussione scripta Patriarchæ, qui rationibus subscribet hoc, *Relegi* [31]: & quod extra hanc observationem discussum fuerit, de domo sua Oeconomi præstabunt. §. 7. Imputatæ autem seu accepto latæ impensæ, & illatarum pecuniarum accipiunt Oeconomi [32] centelimas [33]: qui autem plus excipit, & ministerii chartularii, & sacra dignitate excidit. §. 8. Incontinenti oportet Oeconomos singulis mensibus, aut ad summum binis, rationes reddere apud arcarios [34]: sin minus periclitabuntur.

Si quis Domino nostro Jesu Christo reliquerit. 1. *Aut alicui archangelo vel martyri.*

27. Imp. JUSTINIANUS A. JULIANO PP.

QUoniam in plerisque nuper testamentis invenimus ejusmodi institutiones, quibus ex asse quis scripserat Dominum [35] nostrum Jesum Christum heredem, non [36] adjiciens oratorium, aut templum ullum, aut ipsum Dominum Jesum Christum ex semisse, vel aliis inæqualibus partibus, alium vero quempiam ex dimidia, vel alia portione (jam enim in complura hujusmodi testamenta incidimus) cum videremus multam exinde incertitudinem secundum veteres leges exoriri. Nos hoc etiam emendantes sancimus; si quidem Dominum nostrum Jesum Christum scripsit [37] quis heredem vel ex asse, vel pro parte, manifeste videri ipsius [38] civitatis, vel castelli, vel agri, in quo

1 Oeconomis competit actio ad petenda legata Ecclesiæ facta: œconomis respondent Ecclesiarum quæstores, provisores & matricularii, Galli *marguilliers*. 2 Res enim Ecclesiæ ad pauperes, non ad divites pertinent. *caus.* 16. *quæst.* 1. *can. ult.* 3 Ex hoc loco & sequentibus nota legatum D. puta *Paulo*, deberi hoc ordine: Primum parochiali, dein urbano potius quam extraneo, aut vicaneo, tum metropolitano. His deficientibus, ecclesiis urbanis alterius cognominis: & ita defecta certi templi, nunquam deficit tale legatum. adde *l.* 20. *J. de episc. & clerici.* 4 Nota testentiam. Adde *l.* 4. *J. de testamentis.* 6 Ambiguitas collenda quantum fieri potest, ut actus fit in tuto, vide *l.* 22. *ff. de rebus dubiis.*
7 Cur ita? Ea quæ sunt constitutionis & moris, considerari oportet *l.* 31. §. 20. *ff. de edictio edicti. l.* 50. *in fin. ff. de legat.* 1. 8 Ex frequenti conversatione major affectio colligitur *l.* 4. *J. de caus. pecul.* 9 In dubio favendum pauperiori, *Nov.* 131. *c.* 9. *in fin. l.* 49. §. 5. *J. tit. prox.*
10 16. *C. Theod.* 2. *Nov.* 123. Episcopi, primicerii presbyterorum, apices & principes omnium, Optato. adde *l.* 6. *J. tit. prox.* idem *facerdotes* dicuntur 3. *Eccl.* 1. *c* 7. *l.* 7. *l.* 18. *J. eod.* Goth. Nomen Episcopi est nomen sollicitudinis & curæ: ἐπισκοπεῖν enim est speculari vel intendere. Episcopi sunt speculatores morum & religionis populorum. *cap.* 1. *distinct.* 21. Ansf.
11 *Synopsis Basilicon* 3. *c.* 1. *Nov.* 123. *cap.* 19. Clerici dicuntur, qui divino cultui ministeria religionis impendunt, *l.* 2. *C. Theod. de episc.* quæ lex extat apud Eusebium *lib.* 10. Hujusmodi sunt presbyteri, diaconi utriusque sexus, subdiaconi, archidiaconi, lectores divinæ scripturæ, exorcistæ, ostiarii, psaltæ: & Hermiæ *lib.* 5. κανόνας; i. e. monitores vel potius interpretes, ut apud Nicetam, qui omnes etiam ministri divinæ legis in constitutionibus dicuntur: ab iis separantur juvenes, seu acolythi. vide *l.* 6. *J. eod.* Parabolani, vide Cujac. *Nov.* 3. Qui nullum habent clericorum *gradum*, plebes appellantur, & laici, *Lays.* Tertullianus *lib. de exhortat. ad castitatem.* Differentiam, inquit, inter ordinem & plebem constituit Ecclesiæ autoritas. 12 Orphanotrophiis, xenodochiis, asceteriis, *Hellenad.* & male: nec etiam hic agitur de rebus (de quibus dictum est titulo superiori) sed de personis. Qui sint *orphanotrophi*, vide *l.* 32. *J. eod.* 13 *Xenodochia*, qui ad venas excipiunt, *l.* 49. §. 3. *J. eod.* 14 *Brephotrophi*, qui infantes recentesque a partu expositos, aut carentes parentibus natos alebant, *l.* 19. *l.* 22. §. *tit. prox. Enfans trouvez.* Piurima in eum finem Lutetiæ loca constituta funt xenodochia. 15 *Ptochotrophi d. l.* 19. *l.* 22. qui pauperes alunt. 16 *Ascetria*, personæ devotæ sacris meditationibus: quod institutum Majoranus *Novell. de sanctim. & wduis* vocat phi osophiam: vocatur a Nazianzeno & Hermia μοναχικὴ φιλοσοφία. vide Cujac. *hic.* 17 Monachi alii sunt ab asceteriis, ut ascetrium aliud a monasterio *l.* 54. *J. eod.* 18 Decubitus vide *l.* 26. *J. de decurionibus.* 19 *L.* 33. §. 7. *J. eod.* 20 *L.* 20. *l.* 50. *J. eod. Novell.* 123. *cap.* 19. 21 *L.* 28. *l.* 46. §. 1. *J. eod.*
22 *L.* 2. §. 4. *l.* 19. *J. eod.* 23 *L.* 7. *C. Theod. eod. Synopsis Basilicon.* 54. *tit.* 2. *ex lib.* 3 *tit.* 3. *cap.* 5. 24 *L.* 5. §. *tit. prox.* 25 Clerici & eorum mancipia novis collationibus ne graventur: sed nec metata præstent. 26 Id est, fami ia, de qua v. de *hic* Baldi.
27 16. *quæst.* 1. *can. generaliter.* 40. §. *novarum.* id est, extraordinariis, *l.* 2. §. 2. *J. eod.*
28 Μοῦσα κατὰ ὑβόστασιν, *Synopsis ibid.* 29 *Cap.* 1. *in fin. J. de rapt. virginum.*
30 Id non servatur in Gallia. Bugnion *au traité des loix abrogées lib.* 1. *sat.* 67. Goth. Vide tamen Christian. *vol.* 1. *decis.* 230. Ansf. 31 Pr. *Confirmations* ut etiam habet Codex Theod.
32 *L.* 14. *C. Theod.* 16. 2. 33 Illicitæ, 2. *feud.* 53. §. 2. *in fin.* 34 Clerici ab ex-

constitutus erat defunctus, Ecclesiam sanctissimam institutam esse heredem, & hereditatem peti debere per [1] Deo amantissimos ejus Oeconomos ex asse, vel pro parte, ex qua heres institutus est: Eodem obtinente & si legatum, vel fideicommissum relictum sit: ut ipsa competant sanctissimis ecclesiis ad hoc quidem, ut ad pauperum [2] alimoniam conferant. §. 1. Si vero unius ex Archangelis meminerit, vel venerandorum Martyrum, nulla facta ædis mentione: (quod quidem etiam novimus a quodam factum, qui ex Illustribus erat, & in omni verborum, & legum doctrina spectatissimus) si [3] quidem aliquis sit in illa civitate, vel vicinia ejus, venerabilis locus in honorem illius reverendissimi Archangeli, vel Martyris constructus, videri ipsum scriptum esse heredem; si vero nullus talis locus est in illa civitate viciniave ejus, tunc venerabilia loca, quæ in Metropoli ejus sunt, videri instituta: & si quidem in ipsa metropoli inventus fuerit, talis aliquis locus, illi proculdubio videri relictam, vel hereditatem, vel legatum, vel fideicommissum: si vero illic nullus talis locus apparet, denuo Ecclesias, quæ in illo loco sunt, capere id debere. Sane sanctissimis [4] Ecclesiis omnes aliæ domus cedunt: nisi constet, defunctum aliud nomen fensisse & voluisse adjicere, & aliud dixisse: nam tale quid accidisse, & nos scimus in cujusdam Pontici testamento, & tunc etiam constitutum fuisse, ut contra [5] scriptum veritas obtineret. §. 2. Si autem testator certum locum non appofuerit, multa [6] autem templa ejusdem tituli aut nominis in illa civitate inventa fuerint, vel ejus vicinia, si quidem in aliquo illorum defunctus frequenter [7] versabatur, & majorem erga illud habebat affectionem [8], illi templo videri legatum relictum, si vero nihil tale invenietur, maxime ei templo ex multis ejusdem nominis videatur relictum legatum, vel hereditas, quod [9] est cæteris indigentius, & magis opis & eleemosynæ egens. Dat. XIII. Kal. Nov. CP. LAMPAD. & OREST. VV. CC. CONSS. 530.

TIT. III.

DE EPISCOPIS [10], ET CLERICIS [11], ET ORPHANOTROPHIS 12, ET XENODOCHIS 13, ET BREPHOTROPHIS 14, PTOCHOTROPHIS 15, ET ASCETRIIS 16, ET 17 MONACHIS 18, ET PRIVILEGIIS 19 EORUM, ET CASTRENSI PECULIO 20, ET DE REDIMENDIS 21 CAPTIVIS, ET DE NUPTIIS 22 CLERICORUM VETITIS SEU PERMISSIS.

De novis collationibus. De hospitibus.

1. Imperator CONSTANTINUS A. clericis salutem dicit.

JUxta [23] sanctionem [24], quam dudum meruistis, & [25] vos & mancipia [26] vestra nullus novis [27] collationibus obligavit: sed vacatione gaudebitis: Præterea neque [28] hospites [29] suscipietis [30]. Datum 6. Kalend. Sept. PLACIDO & ROMULO COSS. 343.

De muneribus sordidis, vel a negotiatoribus præstandis. 2. *De muneribus extraordinariis.* 3. *De parangariis.* 4. *De clericis, & eorum uxoribus, liberis, ministeriis.*

2. Imp. CONSTANTINUS [31] A. [& JUL. CÆS.] Felici episc.

OMnis [32] a clericis indebitæ conventionis injuria, & iniquæ [33] exactionis repellatur improbitas: nullaque conventio sit contra eos munerum foridorum: Et cum [34] negotiatores [35] ad aliquam præstationem competentem vocantur, ab his universis istiusmodi strepitus conquiescat. Si quid enim vel parsimonia, vel provisione, vel mercatura [36] (honestati tamen conscia) congesserint; id in ulum pauperum atque egentium ministrari oportet: At id quod ex eorundem ergasteriis [37] vel tabernis conquiri potuerit & colligi, collectum id religionis existimet lucrum. §. 1. Verumetiam hominibus [38] eorundem, qui operam in mercimoniis habent, Divi Principis Genitoris mei statuta multimoda observatione caverunt, ut iidem clerici privilegiis pluribus redundarent. §. 2. Itaque extraordinariorum munerum a prædictis nenessitas atque omnis molestia conquiescat. §. 3. Ad parangarium [39] quoque præstationem non vocentur [40] nec eorundem facultates atque substantiæ. §. 4. Omnibus clericis hujusmodi prærogativa succurrat, ut [41] & conjugia [42] eorum ac liberi eorum quoque, [&] ministeria, id est, mares pariter ac fœminæ, eorumque etiam filii [& filiæ] immunes semper ab hujusmodi muneribus perseverent. Datum 9. Idib. Decemb. *Med.* Lecta v. Kal. Jan. apud acta, CONSTANTIO A. IX. & JULIANO CÆS. II. COSS. 357.

De collectis, exactionibus, angariis, parangariis.

Nova constitutio FRIDERICI Imperatoris de statu & confuet. contra lib. Eccles. col. 10. §. item nulla.

ITem nulla communitas [43], *vel persona publica, vel privata collectas, vel exactiones, angarias, vel parangarias, Ecclesiis, vel aliis piis locis, aut Ecclesiasticis personis imponere, aut invadere Ecclesiastica bona præsumant: quod si fecerint: & requisiti ab* [44] *Ecclesia vel imperio, emendare contempserint, triplum* [45] *refundant: & nihilominus bona imperiali banno* [46] *subjaceant: quod absque* [47] *satisfactione debita nullatenus remittatur.*

De fiscalibus.

3. Idem A. & Cæs. ad Taurum præt. præt.

DE [48] his clericis, qui prædia [49] possident, sublimis auctoritas tua [50] non solum eos aliena juga [51] nequaquam statuet excusare: sed etiam pro his prædiis, quæ ab ipsis possidentur, eosdem ad pensitanda fiscalia [52] perurgeri; Universos namque clericos possessores duntaxat provinciales, pensitationes fiscalium, translationesque [53] faciendas recognoscere jubemus. Data epistola Prid. Kal. Jun. *Med.* CONSTANTIO A. X. & JUL. III. Cæs. CONSS. 360.

De officialibus rationalibus.

4. Idem A. ad Taurum PP.

OFficiales [54] rationales [55]; si exhibitione cursus seu primipili [56] necessitate neglecta, interversa etiam ratione fiscali, ad clericatus honorem putaverint transeundum, ad priorem conditionem retrahantur. Si vero obnoxii [57] ratiociniis vel necessitatibus non sint: sub notione Iudicum, Officiis consentientibus, si probabilis vitæ studium id postulaverit, transferantur, nec cessionem metuant facultatum [58]. Quod si clandestinis artibus putaverint irrependum, duas partes suarum rerum concedant liberis: aut si proles defuerit, propinquis: ex propria substantia portionem tertiam sibimet retenturi. Sin vero propinquorum necessitudo defuerit; geminæ portiones Officiis, in quibus militant, relinquantur: portione tantummodo tertia sibi retenta. Dat. IV. Kal. Sept. TAURO & FLOR. COSS. 361.

De curialibus aut officialibus. De Monachis.

In AUTHENT. de sanctis Episcop. sed neque curialem. col. 9. tit. 6. al. tit. ult. seu Novell. 123. cap. 15.

SED [59] *neque curialem aut officialem, clericum fieri permittimus: ne ex hoc venerabili clero fiat injuria* [60]. † *Si vero tales personæ in clero constituantur, tanquam nec ad ordinationem perductæ, propriæ fortunæ restituantur; nisi monasticam forsitan vitam aliquis eorum non minus quindecim annis impleverit; tales enim ordinari præcipimus, quarta propriæ substantiæ sibi retenta, reliquis partibus curiæ & fisco vindicandis, si in clero constituti monasticam & decemem vitam impleverint.* §. 1. *Sed si post Clericatus honorem aliquis eorum uxorem, aut concubinam acceperit, propriæ fortunæ reddatur, licet tali Ecclesiastico gradu tenebatur, in quo quis constitutus uxorem ducere non prohibetur. Idem est & in omnibus aliis monachis, licet nulli fortunæ prius subjecti fuerint. Et generaliter quicunque in quolibet Ecclesiastico gradu constitutus, ad secularem* [61] *vitam redierit, honore nudatus, curiali fortunæ propriæ civitatis reddatur.*

Si quis sacratissimam virginem rapuerit, vel attentaverit.

5. Imp. JOVINIAN. [62] A. Secundo Præfecto Prætorio.

SI quis non dicam rapere, sed attentare [63] tantum jungendi causa matrimonii sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali pœna feriatur. Dat. XI.

actionibus & sordidis muneribus, & extraordinariis, licet negotientur, immunes cum conjugibus & liberis funto. *Syn. d. l.* 38 Hinc colligit Baldus, Clericos immunes a tributis venditioni bonorum impositis. 36 Clerici non removentur a mercatura honesta. 37 Officinis: atqui neutrum clerico habere licet, 44. *distinct. can. nulli* 3. 38 Id est, ministris: Galli *Buticulos* vocant. *Hominum* vocabulo qui intelligantur, vide *l.* 1. *J. de commerciis, & l. C. Theod. de Episcopis.* 39 De qua alibi dixi. adde *d. l.* 10. 40 Nisi forte ipse Princeps in profectione versetur, quo casu aliud dicendum est, *l.* 1. *tit. prox. l.* 15. & 18. *de ext. & sord. mun. C. Theod.* Mod. 41 Parentibus concessæ immunitates, ad eorum liberos porrigantur. *v. l.* 1. *ff. de jure immunit.* An etiam post mortem patris? negat Baldus hic.
42 Hinc notare licet uxorem gaudere privilegio viri, qua de re vide Tiraq. *in leg. connub. gl.* 2. *n.* 53. *cum seq. & n.* 61. *cum seq.* ubi hæc materia late admodum deducitur & decidituc. Mod. Clerici olim conjugati. 43 Communitas delinquere poteit. 44 Hinc colligunt, ratione delicti, laicum sortiri forum Ecclesiasticum. 45 Imo, duplum, 2. *feud.* 53. §. 2. *verf. illicitas. circ. fin.* 46 Banniti bona confiscari ut sæpius folent. 47 Ex contrario collige bannitum relaxari posse ex justa causa. 48 *Pars ult. l.* 15. *C. Theod. eod.*
49 Subaudi, privata & propria. Nam de Ecclesiasticis prædiis dictum est. *l.* 5. *C. de sacr. Eclies.* Est vero hic sensus apud autorem Synopseos *d. cap.* 5. Clericos qui sunt in provinciis, non solum non aliena, sed ne quidem sua prædia excusare τὰς συστατικὰς, a compulsionibus fiscalium, & eorum translatione. 50 Ratione eorundem & tributorum personæ Ecclesiasticæ convenuri debent apud judicem laicum. adde *l.* 10. *J. de annonis & trib. l.* 12. *J. de palatinis sacrar. largit.* 51 Id est, jugatione, atque ita clerici non sunt immunes a jugatione: quod ex Ambrosio in superionibus probatum est. 52 Realia fcil. non personalia. 53 De quibus alibi dicam. 54 Beneficiarii vel officiales rationalis, &c. ita legitur *l.* 7. *C. Theod. de cohort. v. cap. un. exit. de oblig. ad vatiocin. ordinand.* 55 Καθολικοῖς. *Auctor paratitli communitatum Cujac. a P. Fabro, ut ille testatur ad l.* 5. *J. de jure fisci*: Officiales procuratoris Caesaris. Nam procurator ipse catholicus sæpe appellatur. v. Cujac. *ibid.* adde *l.* 9. §. 2. *in fin. J. de bon. pr er.* 56 Adde *l.* 27. *J. eod. Novell.* 123. *cap.* 1. 57 Rationibus reddendis obnoxius, inutiliter fit clericus. Goth. 58 Possunt alii: *nec cessationem metuant facultatum.* sed frustra sunt, non permittebatur enim curiali ad clerum transire, nisi facta cessione facultatum illi curiæ, quani relinquebat, aut alia persona fubrogata prose. *C. Theod. lib.* 12. *tit.* 1. Mod. 59 Hoc non servatur in Gallia: nam & cancellarii sacerdotes esse possunt: quin & Curiales ingressum monasterium de sua substantia possunt restari, Pet. de Bellapertica, *quæst.* 238. Rebuff. *in proœmio const. gloss.* 5. *num.* 25. 60 Clero sit injuria, si indingus ad clericatum admittatur. 61 Apostata non fruitur beneficio clerici. Bald. 62 Ex *Jovianus.* Ante tempora *Jovinians*, imperante Juliano Imperatore, cui Jovinianus successit, impune qui divis in perniciem religionis catholicæ moliri; adeoque vitiata, vel persuasione adhibita, nuptias cum virginibus Deo consecratis contrahere. Vide porro de ratione & causa hujus legis Sozom. *Histor. Tripart. lib.* 7. *cap.* 4. Nicephor. *lib.* 10. *cap.* 39. Ansf. 63 Vide *l.* 20. *J. de furtis. l. un. J. de raptu Virgin.* hæc lege puniur conatus: quod in Gallia non servatur, Rebuffus *d. l. num.* 28. *ad* 31. De ea re dixi *ad l.* 12. *ff. de pœnis.* Fatetur tamen Rebuff. *ibid. num.* 31. conatum punirimulcta pecuniaria, quin & interdum capitali pœna. adde Bellovisanum 1. *c.* 13. Cujac. 5. *obs.* 25. *l.* 1. *ff. ad leg. Corn. de Sicar.* Goth. Non punitur conatus,

Kalend.